

Afname longkankersterfte bij mannen, toename bij vrouwen

Uitgerookt

Sinds de jaren tachtig sterven steeds minder mannen aan longkanker, terwijl het aantal vrouwen dat aan de ziekte overlijdt toeneemt. De verklaring hiervoor is dat veel mannen gestopt zijn met roken, terwijl veel vrouwen daar juist mee zijn begonnen.

In 1998 is het aandeel van de sterfte aan longkanker 23 procent van de totale kankersterfte. Bij mannen is longkanker met bijna 6 700 overledenen in 1998 veruit de belangrijkste oorzaak van de sterfte aan kanker en verantwoordelijk voor eenderde van de totale kankersterfte.

Bij vrouwen is het aandeel van longkanker in de totale kankersterfte toegenomen van drie procent in 1970 tot elf procent in 1998. Op dit moment is longkanker na borstkanker de meest voorkomende kanker onder vrouwen.

Veranderingen in rookgedrag

De longkankersterfte bij mannen daalt al sinds 1986. Ten opzichte van het niveau in 1980, het jaar met de hoogste longkankersterfte, is de sterfte met ruim een kwart gedaald. De daling van de longkankersterfte bij mannen is in nagenoeg iedere leeftijdscategorie waar te nemen, maar vooral bij mannen op middelbare leeftijd.

In tegenstelling tot de ontwikkeling bij mannen neemt de sterfte aan longkanker onder vrouwen duidelijk toe. De gestandaardiseerde sterfte aan longkanker, dat wil zeggen met uitschakeling van leeftijdsinvloeden, is bij vrouwen in de periode 1970–1998 bijna verviervoudigd. De sterfte is gestegen van 5,1 tot 19,9 vrouwen per 100 duizend vrouwen. Deze stijgende trend is bij alle leeftijdscategorieën te zien.

De daling van de longkankersterfte bij mannen en de stijging bij vrouwen zijn grotendeels te verklaren door veranderingen in het rookgedrag: het percentage rokende mannen is in de periode 1960–1990 aanzienlijk afgenomen, terwijl het percentage vrouwen dat rookt juist sterk is toegenomen.

Toename overlijdensleeftijd

De gemiddelde leeftijd op het moment van overlijden was in 1998 voor mannen 70 jaar en voor vrouwen 67 jaar. In 1970 was de gemiddelde leeftijd van de overledenen aan longkanker voor mannen en vrouwen 65 jaar. Sindsdien is vooral bij mannen de gemiddelde overlijdensleeftijd gestegen. De verklaring hiervoor is dat bij jonge mannen de sterfte sterker afnam dan bij oude mannen.

Personen jonger dan 30 jaar sterven nauwelijks aan longkanker, maar de sterfte vertoont bij zowel mannen als vrouwen een snelle stijging met het toenemen van de leeftijd. Bij mannen was in de periode 1970–1984 de kans om aan longkanker te sterven het hoogst in de leeftijdscategorie van 75 tot 80 jaar en vanaf 1985 bij de 80- tot 85-jarigen. Bij vrouwen was in de periode 1970–1990 het sterfterisico het hoogst in de leeftijdsgroep van 85 jaar of ouder en vanaf 1991 bij de 65- tot 85-jarigen. Vond bij mannen de verschuiving van de sterfte plaats naar een oudere leeftijdscategorie, bij vrouwen verschoof deze daarentegen naar jongere leeftijdscategorieën.

Sekseratio

Als wordt afgezien van de afwijkende leeftijdsopbouw van de mannelijke en vrouwelijke bevolking, dan blijken veel meer mannen aan longkanker te sterven dan vrouwen. In 1970 was de sekseratio in de longkankersterfte 15,9. Dat wil zeggen dat in 1970 bijna zestienmaal zoveel mannen als vrouwen stierven aan longkanker. In de loop van de tijd is dit verschil veel kleiner geworden. In 1998 is de man/vrouw-ratio gedaald tot 4,1. Dat wijst op een nivellering van de sterfte aan longkanker tussen de seksen.

Levensverwachting

De voortgaande daling van de longkankersterfte is voor een deel verantwoordelijk voor de continue stijging van de levensverwachting bij mannen. In 1970 bedroeg de levensverwachting 70,8 jaar voor mannen en 76,5 jaar voor vrouwen. In 1997 was dit respectievelijk 75,2 jaar en 80,4 jaar. Het afnemende verschil tussen mannen en vrouwen dat vanaf 1985 zichtbaar is, komt mede door het verschillend beloop van de longkankersterfte.

Een pakje per dag

De relatie tussen roken en de sterfte aan longkanker is overtuigend aangetoond. Meer dan vier op de vijf sterfgevallen aan longkanker worden aan roken toegeschreven. Het risico om te overlijden aan longkanker neemt toe met het aantal jaren dat iemand rookt of heeft gerookt en met het aantal sigaretten dat iemand rookt of heeft gerookt.

In 1958 rookte 90 procent van de mannen, in 1998 nog maar 37 procent. Deze daling heeft zich vooral in de periode tot 1982 gemanifesteerd. Het percentage rokende vrouwen nam in de jaren vijftig en zestig sterk toe: van 29 procent in 1958 tot 42 procent in 1970. Vanaf 1975 was sprake van een lichte daling tot 29 procent in 1988. Daarna is deze daling gestopt.

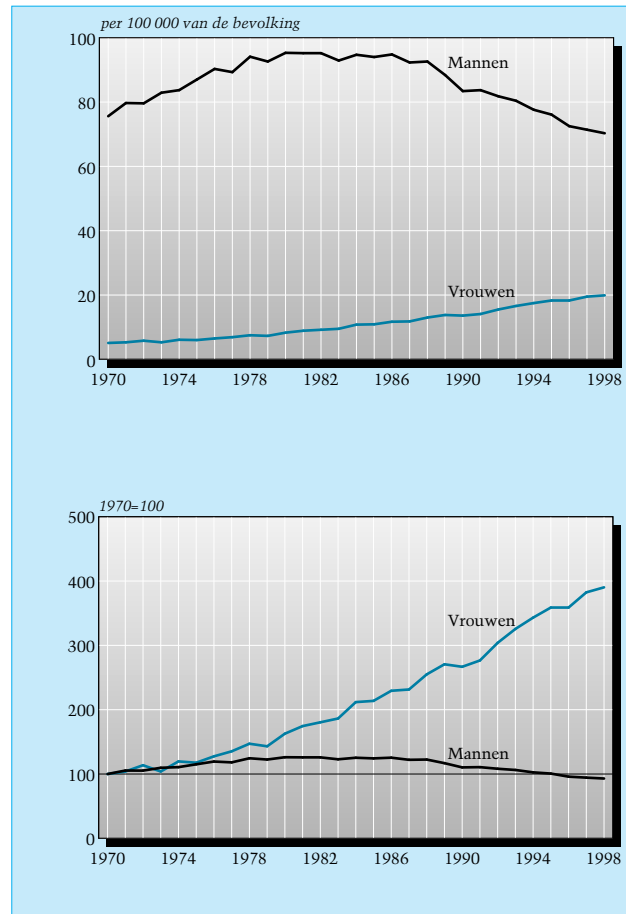
Opgemerkt moet worden dat het percentage rokers sinds de jaren vijftig weliswaar is gedaald, maar dat iedere roker wel meer is gaan roken. In 1970 rookte de gemiddelde roker veertien sigaretten per dag, in 1998 is dat toegenomen tot twintig sigaretten.

Meer jongeren roken

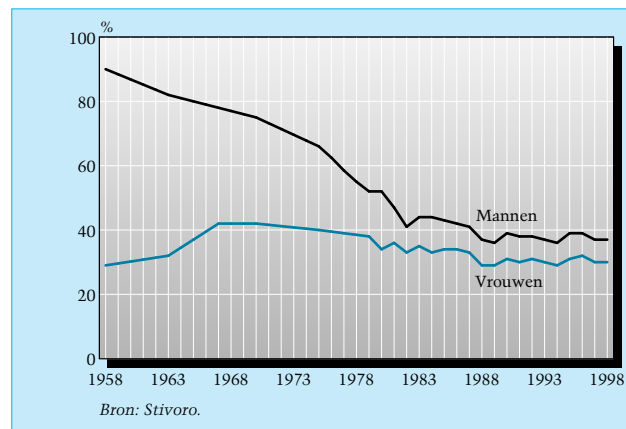
Zorgwekkend is tevens dat bij jongeren van 13 en 14 jaar het percentage rokers de laatste jaren weer is toegenomen: van 14 procent in 1990 tot 24 procent in 1998. Deze stijging is zowel bij jongens als bij meisjes waar te nemen.

Veranderingen in het rookgedrag komen vele jaren later tot uiting in een gewijzigd patroon van de longkankersterfte. Het is daarom verontrustend dat het aantal rokers onder jongeren blijkt toe te nemen (op dit moment roken drie van de tien 10- tot 19-jarigen) en dat het aantal volwassenen dat rookt al jaren niet meer daalt.

Sterfte aan longkanker naar geslacht

Rokers van 15 jaar of ouder

Bron: Stivoro.

Jan Hoogenboezem